

în vechiul Callatis¹. Și venețienii au căutat să cîștige anumite poziții. Rivalitatea lor cu genevezii, la Chilia, în 1359, a fost arătată mai sus. Tot ei încheie cu țarul bulgar Ioan Alexandru² un tratat, dar nu știm dacă mărfuri venețiene au ajuns pe această cale și la nord de Dunăre, deși lucrul rămîne posibil. Tot astfel, din cele 10 000 de armuri ecuestre — cifră desigur exagerată — livrate de venețieni «necredincioșilor», de fapt turcilor, aliați cu bulgarii și cu voievodul muntean Radu I în luptă cu Ungaria, unele au fost poate destinate și armatei Țării Românești³.

Privit în ansamblu însă, comerțul italian nu mai are importanța de odinioară; de la 1475 înainte, stăpînirea turcească pune capăt acestui negoț pe căile Mării Negre.

Locul brașovenilor în comerțul Țării Românești a fost precizat pe temeiul cifrelor prezentate mai înainte; în 1503, ei se aprovizionau, pentru mărfurile orientale, în primul rînd de la neguțătorii munteni; către mijlocul secolului al XVI-lea, ei văd și prezența tot mai activă a levantinelor direct pe piața transilvăneană⁴. În veacurile XIV—XV însă, brașovenii au mers ei înșiși direct la Dunăre, și chiar dincolo de fluviu, așa cum aflăm dintr-o serie de acte⁵. Dar volumul mărfurilor transportate direct de brașovenii scade de-a lungul anilor. Potrivit cifrelor din 1503—1554, locul întii, chiar în piața Brașovului, este ocupat de concurenții «transalpini». Așa se explică și repetatele încercări făcute de autoritățile și neguțătorii orașului de a împiedica la ei acasă comerțul tîrgoveților din Țara Românească; nu achitau la termen «cumpărăturile turcești», nu îngăduiau celor sosiți din orașele muntene să-și vîndă direct mărfurile aduse, refuzau să achiziționeze anumite transporturi, dar le opreau pe loc și nu lăseau să fie duse înapoi: «... voi nu-i lăsați să și-o trimeată îndărăt, — spune voievodul Basarab cel Tânăr, adresîndu-se brașovenilor —, ca s-o dea de la cine au luat-o, ci le aprindeți piperul și vreți să-i nimicîți și pe ei, cum ați făcut cu Dragotă. Și vămile nu mai sînt acuma ca mai înainte, ci ați mărit și vămile... Și mi s-au mai plîns și de alt lucru, anume că le faceți pagubă și cu sita la piper»⁶ (poate un fel de control asupra mărimii boabelor, deci a calității). Așa se explică hotărîrea voievodului Basarab cel Tânăr, luată pe la 1478—1482, ca brașovenii să vină la hotare, să-și ia mărfurile: «... astfel, neguțătorii noștri vor plăti vamă turcilor și nouă, iar voi veți plăti ungarilor...», adaugă

¹ I. Barnea, *Descoperiri arheologice din epoca feudală la Mangalia*, «Materiale», vol. VI, 1959, p. 908—909.

² I. Sakazof, *Bulgarische Wirtschaftsgeschichte...*, p. 161.

³ G. I. Brătianu, *Les vénitiens dans la mer Noire au XVI-e siècle*, în «Echos d'Orient», XXXIII, 1934, p. 158—159.

⁴ Vezi mai jos p. 197—198.

⁵ Vezi actele din: 28 iunie 1358: Hurmuzaki-Iorga, *Documente XV/1* (nr. I); 20 ianuarie 1368: *ibidem*, p. 1—2 (nr. II); din octombrie-noiembrie 1369: R. Dragulev: *Scrisoarea țarului Strașimir de la Vidin către neguștorii brașoveni*, în RIR, IX, 1939, p. 289—295; G. G. Tocilescu, *534 documente slavo-române...*, p. 3; cf. P. P. Panaitescu, *Mircea cel Bătrîn*, București, 1944, p. 107; din 25 august 1413: Hurmuzaki-Iorga, *Documente XV/1*, p. 9 (nr. X); din 10 noiembrie 1423: *ibidem*, p. 12—13 (nr. XV); din 10 noiembrie 1424: G. G. Tocilescu, *op. cit.*, p. 20 (nr. 14); I. Bogdan, *Documente*, p. 21—27 (nr. XI); din 30 ianuarie 1431: G. G. Tocilescu, *op. cit.*, p. 24—25 (nr. 18); I. Bogdan, *op. cit.*, p. 32—38 (nr. XVII); din 7 august 1444: Hurmuzaki-Iorga, *Documente XV/1*, p. 31—32 (nr. LII); din 7 octombrie 1476: I. Bogdan, *op. cit.*, p. 95—97 (nr. LXXXIV); din februarie 1477, I. Bogdan, *Documente și regeste...*, p. 208 (nr. CCII); din 15 noiembrie 1482: I. Bogdan, *Documente...*, p. 183—184 (nr. CLI); din 10 iulie «1482—1483»; I. Bogdan, *Documente și regeste*, p. 117—118 (nr. CXVII); G. G. Tocilescu, *op. cit.*, p. 149—150 (nr. 156).

⁶ I. Bogdan, *Documente...*, p. 175—177 (nr. CXLV).